

Мніщенко А.С., студентка МП-2 кафедри
Школа соціальної роботи, факультету соціальних наук
і соціальних технологій НаУКМА
anna.mnishchenko@gmail.com

Науковий керівник: **Савчук О.М.**, канд. психол. наук, доцент,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
olena.savchuk@ukma.edu.ua

РОЛЬ МОБІЛЬНИХ БРИГАД СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ У СИСТЕМІ РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Визначення ролі та місця мобільних бригад соціально-психологічної допомоги серед суб'єктів реагування на випадки домашнього насильства є актуальним для України. Це новий вид надання послуг постраждалим від домашнього насильства, який використовується в умовах гуманітарних криз, обмеженої кількості суб'єктів надання допомоги та неможливості цільової аудиторії їх отримати через проблеми з доступом (Нейман, 2018; Лілестон, 2018; Блок, 2019). В Україні функціонування мобільних бригад виходить за рамки даного контексту, тому важливо зрозуміти їхню роль серед інших надавачів послуг в умовах відсутності гуманітарної кризи та відносного доступу до послуг різного спектру, що надаються постраждалим від домашнього насильства або насильства за ознакою статі.

Починаючи з 2017 року, урядом України внесено ряд змін в нормативно-правову базу, що стосується запобігання та протидії домашньому насильству. Також розроблено механізм міжвідомчої взаємодії на регіональному та місцевому рівнях, удосконалено систему реагування на випадки домашнього насильства (Миронюк, 2016; Ковальчук, Суслова, 2017; Дудоров, 2019).

Зокрема, з 2015 року в Україні за підтримки Фонд ООН у галузі народонаселення створено нову службу реагування на випадки домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі - мобільні бригади. Спершу вони працювали на Сході України. Проте у 2017 та 2018 роках їх діяльність була утверджена на державному рівні. Так, згідно з Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» мобільні бригади віднесли до спеціалізованих служб реагування на випадки домашнього насильства (Закон України, 2017). У 2018 році Кабінет Міністрів України затвердив Типове положення про мобільні бригади соціально-психологічної допомоги. Таким чином мобільні бригади мають стати елементом державної системи реагування на домашнє насильство. Крім спеціалізованих служб, послуги також можна отримати і в загальних службах, об'єднаних загальним терміном «суб'єкти

надання послуг в рамках протидії та попередження домашнього насильства» (Федорович, 2019; Додуров, 2019).

Метою діяльності мобільної бригади є надання соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, зокрема соціальних послуг з консультування, кризового та екстреного втручання, соціальної профілактики відповідно до виявлених потреб (Типове положення, 2018). Головне їх завдання полягає у забезпеченні доступності соціально-психологічної допомоги особам, які зазнали домашнього насильства (Давтян, Єльчієва, 2018; Ковальчук, Сулова, 2017).

Мобільна бригада надає допомогу шляхом проведення фахової консультації по телефону, з виїздом у спеціально організованому транспорті до місця проживання (перебування) постраждалих осіб, у приміщенні загальної чи спеціалізованої служби підтримки постраждалих осіб, в іншому приміщенні, визначеному місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування. До її складу входить щонайменше дві особи, а саме фахівець у галузі психології та фахівець у галузі соціальної роботи (Типове положення, 2018).

На сьогодні, за даними Міністерства соціальної політики України, в 12-ти регіонах нашої країни функціонує 317 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства. За даними Фонду народонаселення ООН, в період з листопада 2015 року по вересень 2019 року мобільні бригади відреагували на 54 301 звернення щодо ситуації насильства за ознакою статі, з них 85% звернень стосувались домашнього насильства і 25% - насильства поза сім'єю. В більшості звернень повідомлялось про випадки фізичного та психологічного насильства (35% та 50% відповідно). 88% звернень надійшло від жінок (UNFPA Ukraine, 2019).

Для отримання послуг мобільної бригади можна звернутись як безпосередньо напругу, так і через інших суб'єктів - шляхом перенаправлення. Для комплексного реагування на випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі мобільна бригада співпрацює з усіма органами і службами відповідно до порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та/або насильству за ознакою статі, який затверджено на національному рівні. Так, співпраця мобільної бригади з іншими надавачами допомоги здійснюється шляхом залучення їх представників до виїзду мобільної бригади та надання соціально-психологічної допомоги постраждалій особі; направлення постраждалих осіб до інших суб'єктів для отримання додаткових послуг та допомоги відповідно до їх повноважень та індивідуальних потреб постраждалих осіб; взаємного інформування суб'єктів про виявлені випадки насильства (Постанова КМУ, 2018; Типове положення, 2018).

Отже, роль мобільних бригад в системі реагування на випадки домашнього насильства полягає в наданні послуг шляхом екстреного втручання за викликом, консультування та перенаправлення до інших суб'єктів, що здійснюють діяльність в сфері реагування на випадки насильства, згідно з визначеним порядком взаємодії. Вони спрямовані на забезпечення доступності допомоги за місцем проживання осіб, що зазнають насильства та надання їм професійної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Давтян С., Єльчієва О. (2018). *Класифікація й аналіз основних рівнів «multilevel governance»: наднаціональний, національний, регіональний, субрегіональний, місцевий в системі соціального захисту населення*. Теоретичні та прикладні питання державотворення, 23, 36–45.
2. Дудоров О., Хавронюк М. (2019). *Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі* (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). Київ: Ваїте.
3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». № 2229-19. (2017).
4. Ковальчук Л., Козуб Л., Левченко К., Легенька М., Сулова О. (2017). *Жінки. Мир. Безпека: Інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців соціальної сфери*
5. Миронюк Т. (2018). *Проблемні питання запобігання гендерному насильству в Україні*. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення.
6. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі № 658. (2018).
7. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі». № 654. (2018).
8. Федорович, Н., Скіпальська, Г., Краснолобова, І., Кочеміровська, О., Рашко, А., Семенко, І., & Яловська, В. (2019). *Створення та забезпечення діяльності притулків для осіб, постраждалих від домашнього насильства*: метод. посіб. Київ: Калита.
9. United Nations Population Fund Ukraine. (2019). *UNFPA Ukraine: Evaluation of UNFPA psychosocial support (PSS) to survivors of gender-based violence in Ukraine through mobile team model*. URL: <https://ukraine.unfpa.org/uk/submission/evaluation-unfpa-psychosocial-support-pss-survivors-gender-based-violence-ukraine-through>

Раудіна М.Д., студентка 4 курсу,
кафедри Школа соціальної роботи,
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
mariaraudina@gmail.com
Науковий керівник: **Романова Н.Ф.**, канд. пед. наук, доцент
Національний університет «Києво-Могилянська Академія»
natalia.romanova@ukma.edu.ua